

Cesarski Dunaj in sodobni Martin Krpan

Svoje dni je Martin Krpan s svojo kobiljo prevažal sol na Dunaj, kjer se je tudi spopadel z Brdavsom. Cesar Janez ga je zato bogato nagradil, cesarica tudi — minister Gregor pa nič. Tako je zapisal pred dobrimi sto leti naš Fran Levstik.

Danes agencije in mednarodni tisk poročajo ob pogrebu zadnje avstrijske cesarice, da so v katedrali sv. Štefana brali tudi slovensko prošnjo med slovesnim rekvizijem ob prisotnosti kronanih in nekronanih glav. Slovenska beseda pod gotskimi oboki na čast zadnji cesarici Evrope 20. stoletja ...!

Slovenska beseda se sliši marsikje. Tako se je slišala na zadnjem kongresu komunistične partije Italije v Rimu. Slišala se je tudi — in bolj avtonomno — na zadnjem kongresu Union Valdôtaine v luksuzni kongresni dvorani v prav tako luksuznem mestecu pod Zahodnimi Alpami, Saint-Vincent. Že mnogo prej je odmevala v zborovalni dvorani ob kongresu CIE-MEN (manjšinski mednarodni zvezi) v katalonski prestolnici Barceloni, kjer recimo Torre de Cataluña priča o avtohtonosti te ponosne dežele v večnarodni Spaniji. Prav tako je že odmevala tudi v prostorih Evropskega parlamenta v Bruslju, kjer se je verjetno prvič v flamski deželi Brueghela in Erazma uradno čula naša beseda ... In lahko bi prav tu s kozmopolitskim Župančičem vzklikli »... vzpluj, vrzi se do nebes!«

Nedavno je goriški pokrajinski svet izglasoval resolucijo, ki zahteva, da lahko slovenski svetovalci uporabljajo v uradnih odnosih svoj jezik. Spet dogodek — mejnik, ki je sicer zabeležil čudno in neobičajno večino — od komunistov preko socialnih demokratov do seveda slovenske stranke. Tisti, ki bi to morali prvi podpreti — tudi v luči znane papeške okrožnice o manjšinah — tega na žalost niso storili ...

Slovenska beseda je lepo odmevala tudi po goriških centralnih ulicah ob križevem potu na veliki petek in se tako enakopravno dvignila k nebu — že Cankar je zapisal, da za velikim petkom pride velika nedelja!

Vsem seveda naša beseda ne prija — vendar ta ne ostane na Golgoti. Vstajenje mora priti tudi zanj, nov dan in nova pomlad morata napočiti tudi za nas vse, ki pričakujemo novega, svetlejšega dne!

dalje na 2. strani ■

39-letni Slovenec bodoči jugoslovanski predsednik

V nedeljo, 2. aprila, so v Sloveniji potekale neposredne volitve za novega člana predsedstva Jugoslavije, ki bo v tem telesu odslej namesto Staneta Dolanca za pet let zastopal to republiko. Po veljavni zakonodaji kandidata za to funkcijo predlaga slovenskemu parlamentu SZDL, vendar se je tokrat zgodilo, da končni izbor ni bil opravljen v ozkih forumskih telesih, ampak je omenjena množična organizacija državljanom Slovenije dala možnost, da se direktno izrečejo med dvema predloženima kandidatom. V končni izbor sta prišla inž. Marko Bulc, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije, in dr. Janez Drnovšek, po stroki ekonomist, sicer pa delegat v zvezni skupščini v Beogradu. Znano je, da predsedstvo Jugoslavije šteje osem članov, se pravi, da imajo vsaka republika in obe pokrajini v njem po enega zastopnika, predsedstvo tega telesa pa pripada vsaki federalni enoti po eno leto.

Zanimivo je, da je prav letos na vrsti Slovenija, zato je to dejstvo gotovo pripomoglo k visoki udeležbi na nedeljskih volitvah, ki so praktično odločile o bodočem jugoslovanskem državnem poglavarju, ki bo to dolžnost prevzel 15. maja letos. Mnenjske raziskave, ki so jih opravili

v Sloveniji, so še pred kratkim dajale prednost bolj znanemu in bolj izkušenemu inž. Bulcu, zato pomeni končni rezultat nedeljskih volitev določeno presenečenje. Zmagal je namreč 39-letni Janez Drnovšek, za katerega je glasovalo 56,07 odstotka volilnih upravičencev, inž. Bulca pa je podprlo 41,14 odstotka volilnih upravičencev. Še posebej dobro se je dr. Drnovšek odrezal v rodnem Zasavju in na Severnem Primorskem, na Dolenjskem pa je dobil večino inž. Bulc. Vseh volilnih upravičencev je bilo 1.471.833, glasovalo je 1.287.671 volilcev, kar pomeni 87,49 odstotka.

Pojavljajo se tudi že prvi komentarji tega volilnega izida, ki bi jih lahko strnili v razlago, da je večina podprla mlajšega kandidata, ker le v novih neobremenjenih ljudeh vidi jamstvo za začetek pozitivnih sprememb, ki bi tej nemirni državi bile potrebne po vseh nevšečnostih in hudih krizah zadnjih let. Časopisni zapisi v Sloveniji tudi poudarjajo, da so nedeljske volitve sicer bile pomemben korak v procesu demokratizacije, ki pa se bo vsekakor moral še nadaljevati, zlasti z uveljavljanjem principa neposrednih volitev na vseh ravneh in z možnostjo izbire več kandidatov, tudi takih z različnimi programi.

Kongres Slovenske skupnosti bo 7. maja

»Iz lastnih korenin v Evropo«

V četrtek, 30. marca, je zasedal v Devinu deželni svet Slovenske skupnosti, ki je obravnaval aktualna politična vprašanja, evropske volitve in bližnji strankin deželni kongres. Sejo je vodil deželni predsednik Ssk Marjan Terpin, ki je poudaril pomen 6. deželnega kongresa Ssk, ki bo v nedeljo, 7. maja, v občinskem gledališču F. Prešeren v Boljuncu pod geslom »Iz lastnih korenin v Evropo«. Po pokrajinskih kongresih na Tržaškem in Goriškem ter po mladinskih kongresih bo to pomembna priložnost za utrditev samostojne slovenske politične poti in za razpravo ter sklepe o življenjskih vprašanjih naše narodnostne skupnosti. Deželni svet je po obravnavi koordinacije deželne pravne komisije Ssk dr. Petra Močnika odobril pravilnik za volitve deželnih organov Slovenske skupnosti.

Deželni tajnik Ivo Jevnikar je obširno poročal o dosedanjih pogajanjih za sestavo skupne manjšinske liste za evropske volitve, ki bodo 18. junija. Po poglobljeni razpravi je deželni svet soglasno potrdil izbiro aktivnega nastopanja na evropskih volitvah v koaliciji s strankami narodnih manjšin. Nakazal je imena nekaterih možnih kandidatov in pooblastil tajništvo, naj na sklepnih pogajanjih iznese stališča in pogoje Ssk ter dokončno oblikuje predlog kandidatnih list.

Na zasedanju deželnega sveta Ssk je tajnik izrazil veliko obžalovanje zaradi tragičnih in krvavih dogodkov na Kosovu. Ko so televizijski dnevniki prinašali posnetke prvih bolj sproščenih volitev v Sovjetski zvezi, so se pojavile podobe sprejemanja nove srbske ustave v senci tankov in var-

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 9. aprila, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski cder: »Medvedka s pentljo« (Aleksander Marodič); 11.00 Nediški zvon; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Luigi Pirandello - Jože Rode: »Ko bi čutila, kako ves gorim.« Radijska igra; 14.55 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditev; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 10. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj: »Mal' položi dar domu na oltar«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Ne prezirimo: pogovori o doktorskih razpravah v zadnjih letih pri nas; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Goriški razgledi; 15.00 Homer: »Odiseja.« Epska pesnitev; 15.15 Kupujem-prodam z Vesno. Mladi in dermatolog; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Orglar Andrej Pegan, violinista Jagoda Kjuder in Marko Bitežnik; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 11. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Poezija pred opero; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Ko študent na rajžo gre; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Dedek, izmisli si pravljico!«; 14.30 Iz Benečije; 15.00 Homer: »Odiseja.« Epska pesnitev; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Orglar Andrej Pegan, violinista Jagoda Kjuder in Marko Bitežnik; 18.00 »Slovensko pismo«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 12. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Moja šola radiestezijske in bioterapije; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Homer: »Odiseja.« Epska pesnitev; 15.15 Neopravičena ura; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinista Monika Skalar in Karel Žužek, violist Franc Avsenek, violončelist Stane Demšar; 18.00 Kratke, izmišljene in druge zgodbe Bojana Štiha; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 13. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Trst, mesto znanosti; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Glasbeni portret Urbana Kodra; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvignjena zavesa; 15.00 Homer: »Odiseja.« Epska pesnitev; 15.15 Popoldan s slovensko pesmijo in Iztokom Jelačinom; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Komorni moški zbor s Ptuja in mešani zbor Svoboda iz Šoštanja; 18.00 »In exilium« - dekan Viktor Kos piše župnijsko kroniko; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 14. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz zaprašene delavnice (Zorko Pelikan); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Razvoj slovenskega povojnega pesništva; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Halo, kdo tam?; 15.00 Homer: »Odiseja.« Epska pesnitev; 15.15 Pogovori z Jožijem; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Skladatelj Janez Matičič; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 15. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Poti, zanimivosti in lepote naše dežele; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Glas od Režijev«; 15.00 Sobotni razmislek; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Koncert nagrajencev 1. mednarodnega natečaja za kompozicijo »Alpe Jadran Mladi«; 18.00 »Zamislil sem si stvar za gledališče ali potovanje skozi čas«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Bojan Brezigar v Ljubljani:

Postopnost naj se uskladi z načelnostjo

Vztrajati pri načelnosti ali pragmatično iskati postopnost? Na to vprašanje je poskušal odgovoriti deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar v svojem posegu na simpoziju o problematiki narodnih manjšin, ki se je končal v petek, 31. marca, v dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Brezigar je po kratkem orisu odnosov med večino in manjšino v Furlaniji Julijski krajini glede na obliko zaščitne zakonodaje poudaril, da ostaja globalni zaščitni zakon še vedno edino jamstvo, da bo manjšina lahko svobodno razvijala svoje kulturne in družbene dejavnosti. Zato se Slovenci v Italiji v nobenem primeru ne moremo odpovedati načelni zahtevi po odobritvi globalnega zaščitnega zakona, ki naj zajame celotno problematiko naše manjšine, tako da so

zajamčene pravice na celotnem ozemlju, na katerem živi manjšina, in da bodo upoštevani vsi aspekti življenja in dela manjšine, vključno z gospodarskimi dejavnostmi.

Vendar ni mogoče mimo dejstva, da se je tudi tokrat po začetnem navideznem zagonu postopek za pripravo zakona zastavil. Slovenska manjšina, je poudaril Brezigar, se ne more omejiti na protestiranje in na čakanje. Treba je zato izkoristiti vse možnosti, da se vsaj delno dosežejo nekatere pravice. Sprejemanje delnih rešitev bi ne pomenilo popuščanja pri načelnih zahtevah, ampak le višanje sedanje zaščitne stopnje, ki bo nedvomno osnova za sestavo zaščitnega zakona. Prav zato sedaj ne smemo dovoljevati, da bi nam obla-

dalje na 8. strani ■

Kongres Ssk dne 7.5.

»IZ LASTNIH KORENIN V EVROPO«

■ nadaljevanje s 1. strani

nostnih sil na Kosovu ter krvavih neredov. V nadaljevanju je Jevnikar odklonil nasilno reševanje nacionalnih konfliktov, deželni svet Ssk pa je ponovno izrazil zaskrbljenost zaradi zaostrovanja položaja v Jugoslaviji, ponovnih napadov na Slovenijo in centralističnih stališč.

Člani deželnega sveta so tudi razpravljali o odgovoru, ki ga je treba dati protislovenski kampanji, ki se razrašča predvsem na Tržaškem, medtem ko je minister Maccanico v bistvu zatajil svoje obljube in zagotovila o hitri sestavi vladnega osnutka zaščitnega zakona. Deželni svet Ssk je glede lokacije sinhrotrona ponovno poudaril, da je izbira Bazovice politično vprašanje, saj se je izkazalo, da je tehnično sprejemljiva tudi lokacija znotraj Področja za znanstvene raziskave, zato bo Ssk vztrajala pri zahtevah domačega prebivalstva, slovenske javnosti in sil, ki so občutljive za vprašanja slovenske narodnostne skupnosti ter varstva okolja.

CESARSKI DUNAJ IN SODOBNI MARTIN KRPAN

■ nadaljevanje s 1. strani

Ob več kot dvestoletnici tolminskega punta je danes tudi goriški grad nekaj simbol odpora našega ljudstva in pričakovanih novih zarij. V teh grajskih prostorih se je nekoč odvijala drama naših puntarjev. A tudi danes so lahko ti simbol novega boja za slovenske pravice. Tu lahko ponovimo z goriško pesnico:

»In še se boj za pravdo v njih zrcali ...«
Še vedno v vrstah Gradniki, Kobali?
Ne bo li konca tej turobni četi?«

Martin Krpan je še vedno živ in aktualen, kot kralj Matjaž — rešitelj svojega ljudstva. Tudi če dandanes ni vedno Dunaj pozorišče njegovih podvigov, ostaja živa priča boja za samobitnost in enakopravnost svojega ljudstva. Posebej na poti v novo Evropo, v kateri bosta tako cesar Janez kot minister Gregor znala poslušati pristen slovenski glas Martina od Vrha pri Sveti Trojici ...

a. b.

Manjšine in evropske volitve

V Milanu je bilo v soboto, 1. aprila, novo, tretje plenarno srečanje pobudnikov skupne liste manjšin za evropske volitve. Posvečeno je bilo oblikovanju sporazuma o volilnem zavezništvu, oblikah trajnega sodelovanja med sodelujočimi skupinami, rotacijah morebitnih izvoljenih, volilnem simbolu, ki naj odraža evropsko usmerjenost in enakopravnost sodelujočih skupin.

Za Slovensko skupnost so bili prisotni deželni tajnik Ivo Jevnikar, deželni predsednik Marjan Terpin in član tajništva prof. Andrej Bratuž, ki so na podlagi sklepov strankinega deželnega sveta podprli oblikovanje skupne liste, ki naj se zavzema za koristi vseh narodnih skupnosti v Italiji. Po dolgi seji so izrazili mnenje, da je bil opravljen pomemben korak k dosegli

sporazuma, ki ima stvarne možnosti za volilni uspeh in pa za popularizacijo manjšinskih zahtev po vsej državi. Ker vse prisotne skupine niso imele pooblastila za dokončno sklepanje o evropskih volitvah, bo prišlo do odločilnega srečanja sredi aprila.

Poleg Ssk so bile na seji v Milanu delegacije Valdostanske zveze pod vodstvom tajnika Grimoda, Sardinske akcijske stranke pod vodstvom tajnika senatorja Sane, Okcitanskega avtonomističnega gibanja pod vodstvom pokrajinskega svetovaleca Matteoda, Furlanske zveze (Visentin), Južnotirolske domovinske zveze pod vodstvom pokrajinske svetovaleke Eve Klotz, Južnega gibanja in Zveze beneškega ljudstva pod vodstvom deželnega svetovaleca Beggiata.

Slovenska sodobna literatura uspešno predstavljena na Dunaju

Posebnost letošnje dunajske kulturne prireditve »Literatura v marcu«, ki je bila v pretežni meri posvečena dvestoletnici francoske revolucije, je bil »slovenski literarni dan« v soboto, 11. marca. V osrednjem prostoru dunajskega umetnostnega središča Künstlerhaus, ki ga je za prireditve o francoski revoluciji in literaturi z nastopi vidnih nemško pišočin književnikov Muschga, Heinerja Müllerja, Martina Walserja in drugih preuredil znani avstrijski kipar in slikar Alfred Hrdlička, so poročali znani slovenski pisatelji in publicisti o aktualnih problemih sodobne sloven-

zvitih dejanske demokratične podlage za novo utemeljeno skupnost tudi manjših in majhnih enakopravnih narodov brez hegemonističnega gospodstva velikih nad manjšimi.

Urednik tržaške revije »Most« Vladimir Vremec je utrip slovenske kulture na Tržaškem in Goriškem soočil s položajem na večjezičnem ozemlju v Furlaniji in Julijski Benečiji. Zavzel se je za kritično, demokratično kulturo dejanskih povezav med Slovenci in Italijani.

V izredno zanimivem referatu je predsednik slovenskega PEN-kluba Drago Jančar položaj kritičnega posameznika soočil z represijo obdajajoče ga nekritične množice. Poudaril je, da so se Slovenci sredi današnjih prisil spet znašli v položaju, ki ga slovenska literatura že dvesto let pozna. »Politika se je v Sloveniji zmeraj vmešavala v literaturo, ker ji je bila prav literatura očitno najbolj napoti pri pametnem urejanju sveta ...«, je dejal. »Toda tudi literatura se je vmešavala v politiko ... Nova revija, ki izhaja v Ljubljani, izhaja v nekaj tisoč izvodih, njene zapletene članke pa ponatiskujejo v časopisih s sto in stotisoči izvodi naklade, seveda zato da bi polemizirali z njimi ... Zgodilo se je nekaj paradoksalnega. Po dolgi in samozadovoljni vladavini človeka-mase ... se zdaj večina nenadoma z zaupanjem obrača na manjšino in od nje pričakuje idej in poguma za izhod iz moralne, ekonomske in družbene krize.«

Predsednik Društva slovenskih pisateljev Rudi Šeligo je spregovoril o takoimenovanem »vročem poletju slovenskih pisateljev«. Čeprav je pisatelj v globljem pomenu svojega delovanja predvsem izdelovalec fikcije, njene skrivnosti in lepote, zahteva sedanji krizni položaj jasno opredelitev za temeljne človekove in državljanjske pravice, za demokracijo, za pluralno družbo, za svobodo individualne osebe, za suverenost slovenske države, za civilno družbo in za pravno državo. »Ti cilji pa so izgubljeni v trenutku, ko bi v njihovem interesu pozabili na enkratno, individualno, zapleteno usodo zaprtih,« je rekel Šeligo tudi glede na usodo Janeza Janše in drugih obsojencev iz Ljubljane.

Ob koncu izredno razvejanega slovenskega literarnega dneva na Dunaju, ki je spominjal na simpozij o problemih celotnega slovenskega kulturnega prostora v naročju Srednje Evrope, je igralec dunajskega gledališča Burgtheater Wolfgang Hübsch s poslušom za literarni izraz in miselni pomen bral iz novejših del Tomaža Šalamuna, Marka Kravosa, Maje Haderlap, Florjana Lipuša, Rudija Šeliga, Drača Jančarja in Leva Detele.

Kot gost je nastopil tudi znani avstrijski pisatelj srbskega rodu Milo Dor, ki je istočasno predsednik Interesne skupnosti avstrijskih pisateljev. Bral je iz svoje najnovejše knjige »Na napačnem parniku« o svojih srečanjih z velikim pesnikom Paulom Celanom, ki je pred leti v Parizu napravil samomor.

Literarna branja so bila dobro obiskana; manj obiskovalcev pa so privabili nekateri predavatelji, čeprav so bile teme aktualne in vznemirljive. Vsa predavanja bo-

dalje na 4. strani ■

ZNAMKE VSEH VRST!

Bi rad pomagal slovenskim misijonarjem? To lahko storiš tudi z znamkami.

Svoje znamke pošlji na naslov:

Saksida Franc — Ul. Biasoletto št. 125 —

34142 TRST - TRIESTE — ITALIJA

skne književnosti in o prizadevanjih slovenskih intelektualcev za demokratizacijo slovenske družbe.

Urednik »Celovškega zvona« in ravnatelj celovške gimnazije za Slovence dr. Reginald Vospornik ter pesnica in urednica »Mladja« Maja Haderlap sta razčlenila stanje v slovenski koroški literaturi. Medtem ko je Vospornik posegel tudi v zgodovino, je Maja Haderlap govorila predvsem o zapletih okrog koroške slovenske literature, o kvalitetnih vzponih nekaterih novejših ustvarjalcev, a tudi o kriznih pojavih na dvojezičnem koroškem področju. V Celovcu živeči prevajalec, pisatelj in leksikograf Peter Kersche je nanizal kronologijo povojnih prevodov slovenske literature v nemščino. Ta je dokaj obširna, vendar širši javnosti skorajda neznana, saj so prevodi izšli predvsem pri različnih manjših založbah in literarnih revijah. En sam prevod izpod peresa mednarodno znane avstrijskega pisatelja Petra Handkeja, ki je skupaj s Helgo Mračnikar prevedel Lipušev kratki roman o »Dijaku Tjažu«, pa je vidneje opozoril na slovensko literaturo kot drugi prevodi, čeprav je med temi več kvalitetnih predstavitev slovenske literature v nemščino.

Na Dunaju živeči Lev Detela je sodobno slovensko književnost v osrednji Sloveniji, v zamejstvu in v izseljenstvu postavil v aktualni srednjeevropski okvir. Menil je, da bo vizija o različne narode povezujoči Srednji Evropi ostala utopija in iluzija, če družbeni sistemi ne bodo znali raz-

Spomini na očeta dr. Alojzija Dolharja

Ko sem se pred nedavnim udeležila z mammo svečanosti v spomin na dr. Janka Wiegeleja iz Zahomca v Ziljski dolini, pri kateri je pel Slovenski oktet, sem si mislila: nekaj takega bi si bil moj oče tudi zaslužil ...

Vendar, ko sem s solznimi očmi poslušala recitatorko in nato naš prečudoviti Slovenski oktet, mi je bilo, kakor da bi vse to bilo tudi v čast mojemu očetu. Bilo mi je, kakor da bi oktet pel tudi njemu nepozabno pesem ne slovesa, temveč življenja, življenja, ki teče dalje, ki se preliva iz roda v rod, osvetljeno s svetlimi nazori pokončnega slovenskega plemenitega moža — očeta!

Nekega pomladnega dne pred mnogimi leti, se mi je naenkrat zazdelo, da se je sonce skrilo za črn, neprosojen oblak. Po vsem zamejstvu in tudi preko meja je globoko odjeknila žalostna vest: dr. Alojzij Dolhar, znani slovenski zdravnik s Trbiža, se je smrtno ponesrečil v gorah. To je bilo 23. marca leta 1969.

Od tedaj je minilo dvajset let. Dolga doba, v kateri se je marsikaj spremenilo. Marsikaj je danes drugače, kot je bilo. Spomin na očeta pa je ostal vedno živ in svetel, kajti kdor živi naprej v spominu živih, kdor ni pozabljen, ta nikoli ne umre. Le kaj bi bil človek brez spominov!

Sonce je čez nekaj časa zopet pogledalo izza oblaka in tedaj sem se začudila: kako je sploh mogoče, da sonce zopet zasije po tako globoki žalosti, kakršna je bila v naših srcih. Ali sonce se za mojo žalost ni zmenilo, zopet je dan za dnem sijalo in počasi, zelo počasi zopet ogrevalo duše nas vseh, ki smo ga bili neizmerno cenili, spoštovali in ljubili. Kajti oče nam je bil kakor sonce, človek svetlih idealov. Ljubil je luč, svetlobo, sonce in zvezde. In k zvezdam nas je pogosto vodila skupna pot v gore. Tam, vrh gora je bil, smo bili, vsej svetlobi najbližji. Tam je bil tudi svojemu Bogu najbližji, kakor je ob odprtem grobu dejal njegov prijatelj, dolgoletni žabniški župnik Rafko Premrl, ki je danes tudi že nad zvezdami. Tudi moj oče je imel svojo vero: vero v dobroto, v dobrega človeka, v dobroto do bližnjega, v razdajanje. In razdajal se je do zadnjega dne. Razdajal se je, tudi ko je poslušal kot oče kot zdravnik kot prijatelj. Večkrat mi je rekel: v vsakem človeku poišči njegovo dobro stran, vsakdo jo ima, vendar jo najdeš samo, če se mu približaš s poslušanjem, z razdajanjem, z nasvetom. In tega nasveta, ki ga je dal meni, se je tudi dosledno vse življenje držal. Zato ostaja spomin nanj svetel in neizbrisen.

Vida Dolhar

CESTITKA

Gospo Mariji Mervic vdovi Legiša iz Devina, materi glavnega urednika Novega lista, iskreno čestitam k 90. obletnici rojstva z željo, da v krogu svoje številne družine preživi še mnogo zdravih let.

Zala Besednjak

**SLOVENSKA
SODOBNA LITERATURA
USPEŠNO PREDSTAVLJENA
NA DUNAJU**

■ nadaljevanje s 3. strani

do izšla tudi v posebni publikaciji. V javnosti vseskozi odmevno prireditve je v sodelovanju z dunajskim umetniškim društvom in s podporo dunajskega župana dr. Helmuta Zilka organiziralo avstrijsko društvo literarnih revij in avtorskih založb.

REKA TIMAVA

Založnik Bruno Fachin je izdal študijo o zgodovini reke Timave. Knjiga je delo desetih italijanskih in slovenskih avtorjev, ki so iz različnih zornih kotov obravnavali reko Timavo. Delo je za zdaj izšlo le v italijanščini, pripravljajo pa že slovensko izdajo.

V PETERLINOVI DVORANI bo v ponedeljek, 10. aprila, svečana podelitev letošnje literarne nagrade »Vstajenje« koroškemu pisatelju Janku Messnerju za njegov dnevnik »Živela nemčija«. Srečanje, ki se ga bo udeležil tudi sam avtor, bo ob 20.30.

VPISOVANJE V KOLONIJE

Dobrodelno društvo SLOKAD in Slovenska Vincencijeva konferenca obveščata starše, da se te dni po šolah vpisujejo otroci za počitniško kolonijo v Dragi in v Comegliansu. Starši naj ne odlašajo z vpisom, ker se to zaključi v prvi polovici aprila.

Področni zdravstveni načrt in naravovarstveni ukrepi

Po enomesečnem odlašanju je upravni odbor Tržaške krajevne zdravstvene enote soglasno sprejel stališča, ki jih je prva iznesla in odločno branila Slovenska skupnost glede na področni zdravstveni načrt za Tržaško, ki ga je posredovala Dežela. Tržaška krajevna zdravstvena enota je vložila priziv na deželno upravno sodišče bodisi v zvezi z nepravilnim postopkom klestenja bolnišniških postelj kot tudi v zvezi z neupoštevanjem posebnih značilnosti zdravstvenih potreb na Tržaškem, še zlasti ob velikem številu ostarelih. V skladu s stališči Slovenske skupnosti dokument poudarja, da sklepi deželne uprave dejansko onemogočajo upravljivost zdravstva na Tržaškem. Zdravstvena oskrba bi se, tudi s korenito reorganizacijo, skrčila pod že nezadovoljivo mejo. Ogrožene ali onesposobljene bi bile tudi nekatere ključne službe, še zlasti središče za oskrbo zasvojenih od mamil in celotni sektor javnega zdravstva z nadzornimi službami.

Poleg priziva je bil sprejet tudi okvirni dokument, ki omogoča nadaljevanje rednega poslovanja s sanacijo staleža osebja in zaposlovanjem nujno potrebnih delovnih moči, vendar z jasnim stališčem, da to v ničemer ne pomeni pristanka na deželni področni načrt.

Zborovanje proti nameravani postavitvi sinhrotrona pri Bazovici je bilo v tamkajšnji kinodvorani v petek, 31. marca. Sklicale so ga Koordinacijsko združenje kraških vasi, Kmečka zveza in Slovenska kulturno gospodarska zveza. Zbralo se je veliko ljudi, tudi iz drugih krajev. Po uvodnih poročilih organizatorjev je spregovorila še kaka desetorica prisotnih. V glavnem so bila iznešena stališča, ki so bila že nekajkrat pisno in ustno podana; a je manjkal razlog takega sklicanja, operativni načrt, to je, kaj narediti, da se taka gradnja sinhrotrona prepreči. Kakor so tudi govorniki povedali, možnosti ni veliko, a nekaj jih je še vedno. Potrebne so volja, sloga in akcija. Gre namreč za ponoven napad na slovensko zemljo. Slovenski skupnosti je bila zemlja vedno sveta, eden od temeljev, da se narod ohrani. V to smer so šla naša zanimanja in prizadevanja. Koliko smo uspeli, je druga zadeva. Ponavljam, kar sem in smo trdili že večkrat: ko bi Slovenci na volitvah dajali svoj glas slovenski stranki in ne bi svojih glasov razprševali na vse mogoče stranke, bi bil glas slovenske manjšine prodornejši in politična teža njenih predstavnikov bi bila večja. Da smo zmeraj bolj potisnjeni na rob, smo krivi tudi sami.

Večkrat sem pomislil na čuden pojav v zvezi s sinhrotronom pri Bazovici. Politične stranke in druge družbene komponente v Trstu govorijo o zemlji pri Bazovici, kakor da bi šlo za skupno last ali za

Predstavnik Slovenske skupnosti v upravnem svetu zdravstvene enote je še enkrat obvezal sektor javnega zdravstva na strogi nadzor nad pojavi, ki utegnejo ogroziti varnost in povečati onesnaženje narave. Sektor, ki je sicer že budno nadzoroval položaj, je prejel točne obveze glede zaščite okolja. Nanašajo se na strog nadzor in sprejem ukrepov v zvezi s poslovanjem naftovodov in bencinovoda ter metanovoda, z načrtom o obalnem skladišču naftnih derivatov, o čemer mora izdati obvezno mnenje, ki pogojuje gradnjo. Izražena je bila nadalje zahteva po higiensko varstvenih ukrepih za celotno področje območja za znanstvene raziskave na Padričah, vključno z načrtovanim sinhrotronom. Glede na avtocestno povezavo s tržaškim pristaniščem je bila že opravljena raziskava o zvočnem onesnaženju. Izražena je bila zahteva po učinkoviti zvočni zaščiti po celotnem odseku dela avtoceste v gradnji, kot jo že uresničujemo na Južnem Tirolskem in je bila že uresničena v Avstriji.

Slovenska skupnost meni, da so v primerjavi s celotnimi gradbenimi stroški posegi za varstvo malenkostni in izvedljivi ob dejstvu, da bodo morali že tako prilagoditi varstvene ograje novim predpisom za promet s tovornjaki.

teren, ki ni od nikogar, da lahko vsakdo razpolaga z njim po mili volji. Rad bi videl, kaj bi se zgodilo, da bi se Kraševci domenili, da zaseže 45 hektarov nepremičnin v mestu. Najmanj, kar bi se zgodilo, bi jih proglasili za norce. Splošno pravilo velja, da ne moremo razglasiti neke zemlje, če ne dokažemo, da je razlastitev nujna za občni blagor, sicer je to kraja.

Ohranitev slovenske zemlje na tem ozemlju, kjer so živeili naši dedje in pradedje, je potrebna, če se hočemo ohraniti kot narod. Da se ohrani naravno okolje na zapadni strani Bazovice, si vneto prizadevajo tudi naravovarstvene organizacije. In je prav, kajti človek je ustvarjen tako, da mu je naravno okolje potrebno; če ga uničuje, uničuje sam sebe, ker v naravi so prvine, ki so mu potrebne za življenje. Nepremišljeno kvarimo zrak, vodo, zemljo in njene sadove. In širijo se bolezni, vedno več. Zato so organizacije, ki varujejo in branijo naravo, vredne našega priznanja in vse naše podpore.

A da se povrnemo na to, kar je poslanstvo slovenske stranke, ta zopetna zasega slovenske zemlje se uvršča hote ali nehoti, nevede ali vede, v širšo protislovensko kampanjo, ki se uresničuje v gonji proti uporabi slovenskega jezika, v izrinjanju predstavnikov manjšine iz krajevnih uprav in ustanov, v krčevitem upiranju zaščitnemu zakonu za slovensko manjšino. Vedno številnejši nacionalistični krogi v Trstu strašijo s tem zakonom, češ da predstavlja slovensko nevarnost, nevarnost bilingvizma in da bodo pripadniki slovenske narodne skupnosti imeli prednost v službah.

Sveža novica je, da so listarji zbrali 10 tisoč podpisov proti temu zakonu, ki jih je poslanec Camber predložil v Rimu z zahtevo, da se sprejme njegov zakonski osnutek, to je, da se obstoječe določbe v korist Slovincem združijo v enoten zakon, a da se še prej prešteje slovensko prebivalstvo. Smešno in obenem žalostno je, da je glavni politični problem našega mesta zaščitni zakon za slovensko manjšino ali, točneje, boj proti njegovi uresnitvi. In vendar ta zakon ne bi smel predstavljati problema, ker je predviden v italijanski ustavi, v mednarodnih pogodbah in ga podpirajo stališča o manjšinah, ki sta jih zarzela evropski parlament in katoliška Cerkev. S takim vedenjem se kaj slabo pripravljamo na Evropo narodov in narodnosti, na Združeno Evropo. Sicer pa menim, da si moramo, v pričakovanju zaščitnega zakona, katerega uresničitev bo najbrž zavrlo sedanje nacionalistično protizaščitno razpoloženje v Trstu, vztrajno prizadevati, predvsem z učinkovitimi akcijami, da se ohranimo, in ohranimo zemljo, kot enega od temeljev našega obstoja.

Zorko Harej

—0—

NAŠE SOŽALJE

Prof. Marti Terčelj in hčeri Verenki ter sodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje ob prezgodnji smrti moža in očeta prof. Žitomira.

20 let pevske revije »Primorska poje«

Pevska revija »Primorska poje« obhaja letos 20-letnico delovanja. Gre za lep okrogli jubilej, ki ga organizatorji proslavljajo z dvema koncertoma. Prvi je že bil 31. marca v Novi Gorici, drugi pa bo 22. aprila v Trstu. Vmes so bili in še bodo koncerti v 19 krajih Primorske, od Bovca do Izole. Letos sodeluje na tej pevski reviji nad 120 pevskih zborov, kar dokazuje, da je zborovsko petje zelo priljubljena dejavnost med primorskim življem. Pevski zbori marsikje predstavljajo edino obliko združevanja in skupinske dejavnosti, prav zaradi tega jih ni mogoče obravnavati le z vidika petja, ampak tudi v luči družbene vloge, ki jo opravljajo v krajih, kjer delujejo.

Kvaliteta zborov, ki sodelujejo na reviji, seveda niha, saj so razmere, v katerih delujejo nekateri zbori, zelo težavne. Na splošno smemo trditi, da se je raven zborovskega petja z leti povsod izboljšala. Seveda so pevski zbori kot živi organizmi podvrženi nihanjem, kar vodi k boljši ali slabši kvaliteti, vendar je ljubiteljsko petje, globalno gledano, napredovalo.

K temu je prispevalo več dejavnikov. V prvi vrsti prihajajo v poštev radijski in televizijski mediji, da ne govorimo o ploščah in kasetah, ki so omogočili, da se je spremenil okus poslušalcev in torej posredno tudi pevcev. Po drugi strani sta prav pevski reviji, kot sta Cecilijanka, ki jo prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov v Trstu, in »Primorska poje« omogočili, da so člani pevskih zborov lahko poslušali tudi kvalitetne pevske sestoje.

Zato moramo 20-letno delo organizatorjev revije »Primorska poje« oceniti kot zelo pozitivno. V zadnjih časih je slišati, da se je taka oblika zborovskih koncertov preživela, da to škoduje napredku in kvalitetni rasti zborov. To morda delno drži, vendar ni mogoče zanikati, da imamo danes na obeh straneh meje nekaj zelo kvalitetnih zborov, ki jih vodi vrsta odličnih zborovskih dirigentov. Pevska revija sama po sebi torej ne škoduje rasti pevske kulture pri nas, kvečjemu koristi. Seveda ni

lahko organizirati tako množične pobude, vendar menimo, da bi bila nepopravljiva škoda, ko bi z njo prekinili.

Mogoče bi kazalo prirediti — sicer v drugem času — zborovsko tekmovanje, ki naj bi spodbudno vplivalo na tiste pevovodje in pevske sestoje, ki gojijo posebne ambicije, za ostale sestoje pa je vendar prav, da jim revija »Primorska poje« nudi priložnost, da zapojejo, da se skrbneje pripravijo, da obiščejo druge kraje Primorske in istočasno poslušajo še druge zборе.

Kolikšno glasbeno, kulturno, družbeno in tudi narodnoobrambno delo se skriva za temi koncerti priča priložnostna publikacija, ki so jo prireditelji izdali tudi letos.

Južnotirolski poslanec na obisku v Trstu

Dne 3. t.m. se je mudil na obisku v Trstu poslanec Južnotirolske ljudske stranke Michl Ebner — tajnik poslanske zbornice in založnik južnotirolskega dnevnika Dolomiten. Bil je gost svetovalske skupine Slovenske skupnosti v deželnem svetu. V palači deželnega sveta v Trstu je med tiskovno konferenco, pri kateri sta sodelovala tudi deželni svetovalec Bojan Brezigar in deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar, poudaril, da je rad prišel v Trst, da bi se na lastne oči seznanil s slovensko problematiko. To tudi zato, ker bo mešana poslanska skupina v kratkem vložila v poslanski zbornici zakonski predlog o globalni zaščiti slovenske narodne skupnosti v Italiji, ki ga je pripravila Slovenska skupnost in je bil pred enim letom vložen v senatu.

Poslanec Ebner je obiskal tudi deželni sedež italijanske radiotelevizije in ured-

ništvo Primorskega dnevnika. Nato je v Peterlinovi dvorani v Trstu bil gost Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček in Društva slovenskih izobražencev. Poslanca Ebnerja je uvodoma pozdravil predsednik društva Sergij Pahor, v nemščini pa mu je izrekel dobrodošlico dr. Rafko Dolhar. Deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar je poslanca Ebnerja predstavil, ta pa se je kratko zahvalil v slovenščini in nato podal natančen zgodovinski prikaz stanja nemške manjšine na Južnem Tirolskem od leta 1918 do danes.

Velik poudarek je dal dejstvu, da ščiti nemško manjšino tudi mednarodna listina, ki jo je Italija sprejela ob podpisu mirovne pogodbe v Parizu. Prav ta listina pa je izhodišče vseh bojov nemške manjšine za dosego njenih pravic. Glede na zadnje dogodke na Južnem Tirolskem in še posebej po zadnjih deželnih volitvah, je dejal Ebner, je precej očitno, da je misovska stranka pridobila na svojih položajih. Južnotirolska ljudska stranka skuša zato s primerno politiko opozoriti tudi italijansko javnost, da je paket, ki ščiti nemško in ladinsko manjšino, dejansko ugoden tudi za državljane italijanske narodnosti. Omenil je, da se nekateri Nemci na Južnem Tirolskem še vedno niso odpovedali možnosti, da bi izrazili svoja gledanja s pomočjo samoodločbe za odcepitev od Italije. Taka misel je, politično gledano, prava utopija, je menil poslanec Ebner. Po njegovem mnenju je mogoče upati, da bo manjšinsko vprašanje Nemcev, kakor tudi drugih manjšin v Italiji in Evropi, rešeno, ko bo prišlo do postopne odprave mej v Evropi in še posebej po možnosti, da bi tudi Avstrija vstopila v Evropsko gospodarsko skupnost.

Med živahno in zanimivo razpravo je dr. Ebner poudaril, da bi morala italijanska država sprejeti zakonsko besedilo za zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji, saj so naše zahteve dejansko sprejemljive in ne morejo predstavljati kakih nesprejemljivih ovir za italijansko državo.

—o—

V japonskih gospodarskih krogih so si la pozitivno ocenili De Mitove izjave na uradni večerji. Italijanski ministrski predsednik je poudaril zavzetost Rima za krepitev odnosov, istočasno pa je podčrtal, da združevanje Evrope ne predstavlja protekcionizma.

Proračun v Nabrežini odobren Slovenska skupnost je izpolnila volilno obljubo

Devinsko-nabrežinska sekcija Slovenske skupnosti je z zadovoljstvom ocenila potek zadnje seje občinskega sveta, ki je z večino glasov odobril proračun za leto 1989. Gre za nadvse pomemben dogodek, ker je to dejansko zadnji proračun pred iztekom mandata, saj bodo prihodnje leto občinske volitve. Tako je zagotovljena petletna kontinuiteta uprave z županom iz vrst Slovenske skupnosti, kot je stranka zagotovila svojim volilcem že ob sklenitvi sporazuma leta 1985. Ta kontinuiteta je omogočila izvedbo širokega programa na vseh področjih upravnega dela, od velikih proslav dvatisočletnice kamnolomov do novih programov dela v otroških vrtcih, ki jih je zaradi njihove kakovosti podprla EGS, od številnih posegov v korist naših društev z zagotovitvijo novih sedežev petim slovenskim organizacijam do pomembnih javnih del, začeni z razsvetljavo, kanalizacijo in posegi na področju zaščite okolja. Še večji uspehi bi bili mogoči, ko bi prišlo do konstruktivnega odnosa opozicije, ki pa je žal le ovirala delo uprave. Nekatero aspekte je treba izrecno poudariti v zvezi s potekom zadnje seje ob-

činskega sveta. Predvsem je treba osvetliti dejstvo, da je predstavnik Liste za Trst oddal svoj glas za proračun v osebni imenu in v nasprotju s sklepom svoje stranke, kot je sam izjavil. Sprejel je torej vabilo, ki je bilo naslovljeno vsemu občinskemu svetu, razen neofašistu, naj se zajamči kontinuiteta upravljanja do izteka mandatne dobe, in to upravi s slovenskim županom na čelu in z jasnim programom, ki postavlja sožitje med Slovenci in Italijani na prvo mesto. Odveč je torej slepomišenje KPI o sporazumevanju z Listo za Trst, ki je v tej občini za Slovensko skupnost politično nesprejemljivo, naravnost smešno pa je podtikanje socialistov, saj so sami že pred časom zahtevali vključitev Liste za Trst v večino, drugod (na primer v openskem rajonskem svetu) pa se mirno poslužujejo odločilnega neofašističnega glasu za sklepe, ki so Slovincem v škodo.

Slovenska skupnost pozdravlja odobritev proračuna in čestita svojim upraviteljem za dosežene uspehe ter jim želi uspešno delo do izteka mandata.

Antek Terčon
tajnik sekcije

Lev Detela

Umrla je cesarica Cita

14. marca je v švicarskem samostanu Zizers umrla nekdanja avstrijska cesarica in ogrska kraljica Cita. Bila je žena zadnjega avstroogrškega vladarja, cesarja Karla I., ki je po smrti Franca Jožefa 1. novembra 1916 sredi brezsmiselnosti pogubnih strahot prve svetovne vojne prevzel vodstvo ene tedaj še največjih držav sveta.

Cesarica Cita se je rodila leta 1892 v Toskani v družini vojvode Bourbon-Parma, ki je v sorodstvu s špansko kraljevsko družino in z nasledniki nekdanjih francoskih kraljev. Veleniško nacionalistični krogi so jo v času prve svetovne vojne po krivici razglasili za »izdajalsko Italijanko«. Kljub temu je dejstvo, da je skupaj s svojim možem Karlom I. skušala še v zadnjem trenutku preusmeriti politiko avstroogrške monarhije. Februarja 1917 je Citin brat princ Sixtus na tajnih pogovorih s Francijo hotel doseči premirje za Avstro-Ogrsko in tako rešiti veliko državo. Zaradi političnih intrig so se pogajanja izjalovila. V nemških krogih je bil istočasno načet ugled avstrijskega monarha, ki je za mnoge od tedaj veljal za nezanesljivega.

V nasprotju z večino vladarskih zakonov, ki jih sklenejo iz več ali manj očitnih politično-državniških razlogov, sta Cita in Karel veljala za zakonski par, ki se je poročil iz ljubezni. Karel Habsburški je v času poroke leta 1911 veljal za tretjega moža v državi za cesarjem Francem Jožefom in prestolonaslednikom Francem Ferdinandom, vendar ni računal s prevzemom vladarskih nalog. Smrtonosni strel na Franca Ferdinanda leta 1914 v Sarajevu so ga takorekoč nepripravljenega naredili čez noč za prestolonaslednika.

Karel je veljal za blagega, globoko vernega vladarja. V teku je postopek, da bi ga razglasili za blaženega. Novembra 1916, ko je prevzel oblast, zaradi vedno ostrejših nacionalističnih sporov med avstroogrskimi narodi in zaradi neugodnega mednarodnega položaja monarhije verjetno ni bilo več mogoče rešiti. Kljub temu je v skopih dveh letih vladanja naredil še nekaj tozadavnih poskusov. Konec leta 1916 je na inšpekciji avstrijsko-italijanske fronte na Soči, kjer je padlo ogromno število ne le vojakov, temveč tudi civilnega prebivalstva, izjavil: »Za to ne more pred Bogom noben človek še naprej odgovarjati. Z vojno bom končal!«

24-letna cesarica je bila odločilna psihološka podpora 29-letnemu vladarju pri poskusu, da bi zlomil moč nemško-nacionalnih krogov in monarhijo pet minut pred dvanajsto preuredil v konfederacijo več ali manj samostojnih kronovin pod skupno le še simbolično vladavo Habsburžanov. Pobuda za prenovo pa bi očitno morala priti že petdeset let prej. Po revoluciji v letu 1848 bi tudi iz vojvodine Kranjske in iz slovenskih predelov sosednih kronovin mogli še v vseskozi pozitivnem smislu ustvariti politično suvereno Zedinjeno Slovenijo v smislu samostojne države, kakršna je danes na primer velika vojvodina Luksemburška. Cesar Franc Jožef I. in politični razvoj v državi taki perspektivni strukturi zaradi podpore nemškimi in madžarskim šovinističnim težnjam v škodo slovanskih in romanskih narodov nista bila naklonjena. Avstroogrška se je bila že prevesila v zaton.

Ob porazu v letu 1918 se je 11. novembra 1918 cesar Karel I. odpovedal vodenju državnih poslov, ni pa se odpovedal vladarskemu naslovu, kot se ponavadi misli. Cesarica Cita pa v na-

sprotju s Karlom sploh ni podpisala nikakršne izjave. Ko so jo časniki še nekaj pred smrtjo vprašali, ali se še vedno počuti kot cesarica, je diplomatsko odgovorila: »Si, kar pač si!« Vse življenje je bila prepričana, da je cesarska čast nekaj od Boga danega in z Bogom sklenjenega (avstroogrski cesarji in kralji so maziljeni, apostolski vladarji, v čemer se ločijo od vseh drugih vladarjev svetá), čemur se kot človek sploh ne moreš odpovedati ali odreči. V tem smislu je vzgojila tudi najstarejšega sina Otona. V času nacizma se je odločno borila proti Hitlerju. Oton je po drugi svetovni vojni sprejel republikanske danosti in se jim prilagodil. V Zvezni republiki Nemčiji, kjer stalno živi, se udeležuje kot politik. Nedavno so ga kot poslanca Evropskega parlamenta navdušeno sprejeli Madžari v Budimpešti. Njegov sin Karel je v političnih stvareh nejasen. Očitno se nagiba na legitimistično stran.

Po 64 letih v izgnanstvu se je Cita na pobudo španskega kralja in z dovoljenjem nekdanjega avstrijskega socialističnega kanclerja dr. Kreiskega leta 1982 lahko vrnila v Avstrijo, ne da bi podpisala izjavo, da se odpoveduje prestolu. Povsod so jo sprejeli z velikim navdušenjem. V novembru 1982 sem sam doživel veličasten sprejem Cite v dunajski cerkvi sv. Štefana. Isti večer je v razgovoru omenila, da vsak dan moli za dobrobit vseh staro-avstrijskih narodov, kar sem popisal v zadnjem poglavju romana »Dunajski valček za izgubljeno preteklost«, ki je izhajal v »Novem listu«.

dalje na 8. strani ■

REGINALD VOSPERNIK ČLAN AVSTRIJSKEGA KLUBA P.E.N.

Na predlog Mohorjeve založbe je bil na seji predsedstva 9. marca 1989 izvoljen kot član Avstrijskega kluba P.E.N. dr. Reginald Vospernik, ravnatelj Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu.

Reginald Vospernik (1937) je študiral germanistiko in slavistiko na Dunaju, leta 1961 je promoviral z disertacijo o Pauli von Preradović. Vospernik je šolsko in kulturnopolitično dejav-

SKPD MIRKO FILEJ v Gorici vabi na

ORGELSKI KONCERT,

ki ga bo imel prof. Hubert BERGANT v četrtek, 13. aprila 1989, ob 20.30 v cerkvi sv. Ignacija na Travniku. Na sporedu so dela klasičnih, modernih in slovenskih skladateljev.

ven in je odličan esejist. Objavlja predvsem v Furche, Bruecke, Literatur und Kritik, Kleine Zeitung, Naš tednik ter je glavni urednik revije Celovski Zvon. V založbi Oesterreichischer Bundesverlag je nazadnje izdal skupno s Florjanom Lipušem, Erikom Prunčem in Pavletom Zablatnikom antologijo »Slovenska beseda na Korškem — Das slowenische Wort in Kaernten«.

Na isti seji so izvolili za častnega člana češko-slovaškega pisatelja Vaclava Havela.

Hofmannstahlov »Slehernik« v izvedbi SSG v Trstu

Morda ni zgolj slučaj, da se Hofmannstahlova duhovna igra obnavlja v naših krajih ob točno zaokroženih obletnicah. Leta 1949, torej 20 let po avtorjevi nenadni smrti — bilo mu je komaj 55 let — ko je omahnil ob sporočilu, da je njegov sin napravil samomor — je »Slehernik« v Zupančičevem prevodu uprizoril na Repentabru Slovenski oder v režiji Jožeta Dovjaka, ki je tudi kril naslovno vlogo. Točno 10 let kasneje je delo obnovila ista gledališka skupina, vendar v novi postavitvi, z Dragom Štoko v naslovni vlogi in v režiji Jožeta Peterlina. Zdaj, ko poteka 60-letnica Hofmannstahlove smrti, pa se je za uprizoritev odločilo Slovensko stalno gledališče v Trstu, ki je zadolžilo Nika Grafenauerja za nov prevod.

»Slehernik«, ki je nastal leta 1911, je prav gotovo najbolj poznano in igrano Hofmannstahlovo odrsko delo, čeprav je še pred njim napisal tri meditacijske drame »Večer«, »Ticijanova smrt« ter »Nori in smrt«, ki pa so po svoji zasnovi in leterarni obdelavi primernejše za bralne predstave. Kot eden najvidnejših predstavnikov evropske dekadence je Hofmannstahl v svoja dela izlil po eni strani vplive nemškega, slovanskega, romanskega, katoliškega in baročnega izročila, po drugi pa prve neizogibne sledove razkrajanja avstrijske monarhije.

Režiser Mario Uršič se je odločil za monumentalni prikaz misterija, ki ga je avtor povzel po temi iz angleške srednjeveške literature. To

je zgodba oholega in prevzetnega bogataša, ki je prepričan, da si je z denarjem moč kupiti vse, tudi smrt. Uršič je posamezne prizore ob izredno domiselni sceni in bogastvu kostumov zlil v slike, ki zdaj spominjajo na Rembrandta, zdaj pa na ostale nizozemske baročne mojstre od Steena in Van Ostadeja pa do mojstra intimnega družinskega življenja De Hoocha. Tej viziji je priredil tudi igro nastopajočih, jo podkrepil s scenskimi domislicami, lučmi in glasbo, ki je obenem skladna in povezujoča, pretresljiva in razmišljujoča, zdaj vodilna, zdaj pa le nakazana. Kot primer scenskega efekta bi omenili zgolj začetno sliko, ki nakazuje genezo, ko se fantastično iz meglice prikaže nastanek veselja, nato pa podoba Stvarnika, ki mu vso impozantnost daje Boris Kralj. Toda to je le primer, naštevati bi lahko še in še, od uporabljanja svetlobnih efektov do elastične mimike hudičevega spremljevalca in cekinasto pojočega nastopa Mamona.

Večji del igralskega bremena je nosil Vladimir Jurc v naslovni vlogi. Njegov oholi nastop v prvem delu je bil prav tako prepričljiv kot prehod v skesanost, upanje, da kljub razvratnemu življenju še ni dokončno obsojen, in v vero, da je tudi zanj še možna rešitev.

Na odru Kulturnega doma je bil pomnožen ansambel — skupno 30 nastopajočih — ki mu je uspelo ustvariti odlično, prepričljivo predstavo.

Saša Rudolf

Zbornik o Jakobu Volčiču zbiralcu ljudskega izročila in kulturne dediščine v hrvaški Istri

Lani decembra je bilo v Pazinu srečanje, posvečeno duhovniku in zbiralcu ljudskega izročila Jakobu Volčiču, ki je deloval v drugi polovici 19. stoletja v številnih krajih hrvaške Istre. Ob tej priložnosti so sodelovali Inštitut za slovensko narodopisje iz Ljubljane, Zavod za istraživaško folkloro iz Zagreba, Katedra čakavskog sabora, Centar za kulturo in še Istarsko društvo »Juraj Dobrila« iz Pazina. To društvo je prevzelo stroške za tisk zbornika, ki je izšel ob tej priložnosti in v katerem so zbrani prispevki in gradivo z omenjenega srečanja. Zbornik sam nosi slovensko-hrvaški naslov »Jakob Volčič in njegovo delo«. Uredil ga je magister Jurij Fikfak, ki deluje v okviru Inštituta za slovensko narodopisje pri Znanstveno raziskovalnem centru SAZU v Ljubljani.

Zbornik je razdeljen na štiri dele. Prispevki, objavljeni v prvem delu, globalno predstavljajo Jakobu Volčiču, njegovo življenje, delovanje med Hrvači v Istri, študijska leta in duhovništvo. V drugem delu so strokovno obdelani razni vidiki Volčičevega jezikoslovnega in narodopisnega delovanja. Tretji del zaobjema objavo ljudskega izročila, ki ga je zbral, zadnji del pa bibliografske podatke v slovenski in hrvaški periodiki ter sezname in katalog.

Jakob Volčič se je rodil v Gorenji vasi pri Ratečah leta 1815; študijska leta so ga vodila v Karlovac, Ljubljano in Gorico, svojo duhovniško službo je začel v Gročani, leta 1845 pa je bil premeščen v hrvaško Istro. Tu je deloval v različnih krajih, nazadnje v Zarečju, kjer je leta 1888 umrl. Jakob Volčič je torej spadal v vrsto tistih slovenskih duhovnikov, ki so svoje duhovniško poslanstvo smatrali za službo v korist naroda. To je razvidno predvsem iz njegovega dela, saj se je zanimal za splošen preporod hrvaškega ljudstva v Istri. Kot piše Jurij Fikfak v uvod-

nem prispevku, se je Volčič zanimal za zbiranje ljudskega izročila in ohranjanje ter zbiranje kulturno zgodovinskih spomenikov, še posebej glagolskih zapisov. Zanimal pa se je tudi za gospodarske zadeve in o tem veliko pisal ter bil dejansko informator o razmerah v Istri za ves slovenski prostor, saj je dopisoval v tedanje liste. Skoraj izključno je pisal za Bleiweisove Novice in za Slovenski glasnik, v svojih poročilih pa je velikokrat obravnaval tudi narodnostno vprašanja ter razmere v Istri. Kot piše Josip Bratulić, Hrvači smatrajo Volčiča za enega najaktivnejših narodnih buditeljev v Istri. Razmere kmečkega gospodarstva in vlogo, ki jo je Volčič opravil kot pisec strokovnih člankov je opisal Josip Miličević.

Zgodovinar Branko Marušič je orisal Volčičevo bivanje v Gorici in njegov vpliv na jezikoslovca Štefana Kocjančiča. Iz Marušičevega članka je še posebej razvidno, da je bil Volčič pristaš ilirskega gibanja. Kratek, a dragocen doprinos za razumevanje Volčičevega značaja, je grafološka analiza Volčičeve pisave, ki jo je opravil akademik prof. Anton Trstenjak. Antun Hek je pisal o Volčiču kot duhovniku.

Prispevki Fikfaka, Marušiča in Trstenjaka so v slovenščini, vsi ostali pa v hrvaščini. Branko Fučić je opozoril, da je bil Volčič v svojem času eden najboljših poznavalcev glagolice in je na tem področju opravil izredno pomembno zbirateljsko in prepisovalsko ter prevajalsko delo. Josip Bratulić je podrobno obdelal ta vidik njegovega delovanja. Darinko Munić je orisal tri prepise zakonov srednjeveških kvarnerskih komunov. Peter Weiss je v slovenščini orisal »jezično igračico«, v kateri Volčič je v verzni obliki predstavil »kraško« narečje. Alojz Jembrih je v slovenščini napisal prispevek o Volčiču kot jezikoslovcu. Vilko Endstrasser je predstavil zbir-

ko kakih 1200 pregovorov in rekov iz Istre. Tanja Perić-Polonijo je najprej opozorila na zbiranje ljudskih pesmi v Istri, natančneje pa je opisala Volčiča in njegov doprinos. S podobno vsebino se srečujemo v zapisu Maje Bošković Stulli, ki omenja Volčiča kot prvega in mogoče najzaslužnejšega zbiralca podobnega blaga v Istri. Prispevke zaključuje Ivan Lozica s člankom o Volčičevih zapisih o šegah in navadah v Kmetstkih in rokodelskih novicah.

Ostale strani so namenjene ponatisu vsega, kar je Volčič zbral in objavil, ter bibliografskim in drugim seznamom in katalogom, ki dopolnjujejo ta zbornik.

Pobudniki simpozija o tem zaslužnem slovenskem duhovniku in narodnem buditelju ter zbiralcu narodnega blaga so s to akcijo opravili pomembno kulturno delo, tudi kar se tiče zgledega sodelovanja med slovenskimi in hrvaškimi raziskovalci in znanstveniki.

—o—

Partizansko srečanje v Gorici

Dne 28. aprila bo ob 17.30 v Kulturnem domu v Gorici slovesnost ob podpisu Listine o prijateljstvu in sodelovanju med Vsedržavnim združenjem partizanov Italije in Združenjem SUBNOR (Zvezo bivših partizanskih borcev) z Reke.

Pomembnost Listine o prijateljstvu in sodelovanju je potrdilo tudi nedavno srečanje predstavnikov goriške pokrajine in občine s predstavniki Unije Italijanov za Istro in Reko. Sklepitev takega sporazuma narekujejo tudi sedanje okoliščine, ko je treba strniti prizadevanja za osamitev desničarskih in neofašističnih sil, ki oспорavajo priznanju z ustavo zajamčenih pravic pripadnikov slovenske manjšine v Italiji.

Dne 28. t.m. bo v veliki dvorani Kulturnega doma tretji miting prijateljstva in sodelovanja. Prirejata ga VZPI-ANPI in SKGZ. Sodeloval bo Partizanski pevski zbor iz Trsta.

Philipp Jenniger

Zločinska in ne pravna država

Prevod D. L. 3

Za usodno se je zlasti izkazalo izkoriščanje Darwinovega nauka po antisemitskih propagandistih. Šlo je za dokončno sredstvo, ki je nudilo znanstveno kritje govoricam o judovski svetovni zaroti in večnih bojih med rasami. Na eni strani je bilo vse, kar je bilo zdravega, krepkega in koristnega, na drugi vse, kar je bilo bolnega, drugorazrednega, škodljivega; na slednji strani so bili »judovski gnoj« in »zajedavci«, ki se jih je bilo treba rešiti »izločevanjem« in »uničevanjem«.

Usodno je bilo zlasti izkoriščanje Darwinove teorije po propagandistih antisemitizma. To je bilo zadnje sredstvo, ki je nudilo znanstveno kritje govoricam o svetovnem judovskem skletkarjenju in o večnem boju med rasami: na eni strani je bilo vse, kar je bilo zdravega, krepkega, koristnega, na drugi pa vse, kar je bilo bolnega, manj vrednega, škodljivega; šlo je za judovsko »gnilobo«, za »pijavke«, ki se jih je treba rešiti z »odstranjevanjem« in »uničevanjem«.

Tako imenovani »Hitlerjev pogled na svet« ni bil v ničemer izviren. Vse je ta mož že imel pred seboj: antisemitsko sovraštvo, ki je bilo okrepljeno z biološkim rasizmom, odločno nasprotovanje modernosti in utopija izvirne, kmečke družbe, ki je potrebovala Vzhod za uresničenje svojega »življenjskega prostora«. Ne glede na grobo in brutalno pojmovanje sveta je njegov osebni doprinos obstajal v bistvu v fantični obsedenosti in v obvladovanju psihologije množic, kar mu je omogočalo, da je lahko igral vlogo najvišjega propagandista in načrtovalca nacionalsocializma.

Judje iz prejšnjih generacij so bili po njegovem odgovorni za epidemije in katastrofe in nato za gospodarske težave in za »protinemske« spletke. Hitler je v njih videl krivce vsega zla: bili so sokrivci »renegatov« v novembru leta 1918, »kapitalistov«, »boljševikov« in »prostozidarjev«, »liberalcev« in »demokratov«, »onesnaževalcev kulture« in »podkupovalcev«. Dejansko so ti ljudje držali v rokah vajeti

dogajanja in so bili odgovorni za vse vojaške, politične, gospodarske in socialne nesreče, ki so tako hudo prizadele Nemčijo.

Zgodovina je bila po takem modrovanju le boj med rasami: med Ariji in Judi, med »nemškimi razširjevalci kulture« in »judovskimi podljudmi«. Rešitev nemškega ljudstva in dokončni poraz podkupovalcev človeštva si lahko dosegel le, če si s sveta odpravil judovsko kri, ki je predstavljala nesrečno zgodovinsko počelo.

Drugačno sliko sta predstavljala bojevnik in kmet v vzhodnih krajinah, ki sta bila v stalnem boju z azijskimi hordami, stalno širila meje nemškega ozemlja ter s svojo disciplino in plemenitim ravnanjem dvigala nemško raso na zavirljive višine.

Medtem ko so drugod izdelovali atomsko bombo, so Himmler in sodelavci v vztrajno monotonostjo, ki je značilna za duševne bolnike, oblikovali zamisli, ki so mejile na idiotstvo.

Isto je veljalo za Hitlerjevo fiksno idejo o Judu s črnimi lasmi in orlovskim nosom, ki je s svojo krvjo onečastil belopolto kodrasto in plavalaso Nemko, s čimer je za vedno oskrnil njegovo ljudstvo. Tako noro modrovanje najdemo v delu »Mein Kampf« in se nato nadaljuje kot v litinjah brez konca v njegovi oporoki, saj je govor o »pohotnosti«, »sprijenosti«, »posilstvu« in »krvoskrunstvu«.

Madžarski radio in kardinal Mindsenty

Madžarski radio je 2. t.m. prvič oddajal celotni govor, ki ga je tretjega novembra leta 1956 imel katoliški primas, kardinal Mindsenty tik pred sovjetsko zasedbo Madžarske. Tedaj so madžarske oblasti ta govor označile za kontrorevolucionarnega, medtem ko so kardinalova izvajanja v resnici zelo podobna političnim izbiram, za katere so se v zadnjih mesecih odločili madžarski komunistični voditelji. Pred mnogimi leti se je kardinal Mindsenty izjavil proti sporom med strankami in se zavzel za spravo med madžarskim prebivalstvom. Zavzel se je dalje za dobre odnose z Združenimi državami in s Sovjetsko zvezo ter se izrekel za nevtralnno Madžarsko, o čemer zdaj govorijo tudi nekateri vplivni madžarski voditelji. Kardinal Mindsenty je bil zaprt od leta 1948 do leta 1956. Madžarski radio je oddajal govor, ki ga je kardinal imel ob svoji izpustitvi iz zapora. Preden so Sovjeti prevzeli vso oblast na Madžarskem, se je kardinal Mindsenty zahteval v ameriško veleposlaništvo v Budimpešti, kjer je preživel 15 let. Po dolgih po-

POLJAKI IN KATYN

Skupina Združenja za neodvisno Poljsko je položila venec pred spomenikom neznanemu vojaku v spomin na poljske častnike, ki so jih v Katynu umorili oddelki Stalinove tajne policije. Predstavniki Združenja Moczulski je dejal, da je končno napočil čas, ko je treba javno povedati, kaj se je zgodilo v Katynu.

V Gdanku pa so se predstavniki sindikata Solidarnost in drugih alternativnih združenj poklonili spominu žrtev delavskega upora leta 1970. Policija v obeh primerih ni motila zborovalcev.

Revščina otrok, poniževanje mladih, izgubljen sanje lažnih umetnikov, deklasiranje klatežev brez strehe in dela ter obsedenost zaradi spolnih odklonov, vse to je našlo v Hitlerju ustrezen ventil: njegovo neizmerno in neskončno sovraštvo do Judov. Do zadnjega je Hitlerja prevzemala želja po ponižanju, izkoreninjenju ter uničenju Judov.

Z nenadnim napadom na Sovjetsko zvezo se je nudila priložnost ujeti dve muhi na en mah: zagotoviti si »življenjski prostor« na Vzhodu in »uničiti judovsko raso v Evropi«, kot je nacionalsocializem bil odkrito zagrozil 30. januarja 1930. Že na začetku vojaškega posega na Vzhodu — ključni besedi sta bili Kommissarbefehl (ukaz komisarja) in Einsatzgruppe (akcijska skupina) — se je izoblikoval velikanski pokol, ki je zatemnil celo pokol, do katerega je prej prišlo na Poljskem. V mesecih po 21. juniju 1941 so »akcijske skupine« za fronto s pretvezo, da se borijo proti partizanom in banditom, pobile na stotisoče Judov in Judinj, moških, žensk in otrok. »Dokončna rešitev« se je začela mnogo prej, preden so jo uradno odobrili na konferenci v kraju Wannsee 20.1.1942.

V naslednjih mesecih nastajajo tovarne smrti: od »plinskih tovornjakov« vodi pot do plinskih celic in do krematorijev, pobijanje pa se nadaljuje. Nedolžne žrtve

gajanjih med madžarsko vlado in Vatikanom je kardinal Mindsenty leta 1971 lahko zapustil svojo domovino in se nastanil na Dunaju, kjer je umrl leta 1975.

—0—

UMRLA JE CESARICA CITA

■ nadaljevanje s 6. strani

Z usodo cesarice Cite smo živo in prizadeto povezani tudi Slovenci. Bila je zadnja vojvodinja Kranjske, Slovenske krajine, Štajerske in Koroške, mejna grofica Istre, poknežena grofica Goriške in Gradiške ter gospodarica Trsta, predvsem pa premočrtna in pobožna žena, ki je Bogu vdano prenašala usodo, ki jo je prinesel konec monarhije.

KOHL IN MITTERAND

Na Bavarskem sta se srečala nemški kancler Helmut Kohl in francoski predsednik Francois Mitterand. Razpravljala sta o vojaških vprašanjih. Še posebej je bilo srečanje namenjeno vprašanju posodobitve taktičnih raket, kot so predlagale Združene države Amerike, razorožitvi in nekaterim vprašanjem, ki zadevajo Evropsko gospodarsko skupnost.

POSTOPNOST NAJ SE USKLADI Z NAČELNOSTJO

■ nadaljevanje z 2. strani

sti krčile že priznane pravice, in si moramo prizadevati, da bomo dosegli čim več, kajti to bo startna točka za vsa bodoča pogajanja za globalni zaščitni zakon.

nimajo pravice niti do rablja, saj so zločinci zamenjali rablja z industrijskimi razkuževalnimi metodami naravnost grozotnih razsežnosti — v nacističnem žargonu je šlo za »uničevanje pijavk«.

Mi, danes, nočemo zapirati oči pred temi skrajnimi in grozljivimi dejanji.

Dostojevski je napisal: »Če ni Boga, je vse dovoljeno«. Če ni nobenega Boga, je vse relativno in irealno, kar delajo ljudje. V tem primeru ne obstaja več nobena lestvica vrednot, ni nobenega obvezujočega moralnega zakona, ni nobenega zločina, nobene krivde in nikogar ne peče vest. Za tiste, ki poznajo to skrivnost, je vse dovoljeno. Njihova dejanja so odvisna le od njihove volje. Lahko se postavljajo nad zakone in nad moralne norme. Dostojevski je posledice takega modrovanja — ki ga je kasneje prevzel Nietzsche — proučil v mnogih svojih delih. Gre za posledice, ki vplivajo na posameznika, na sožitje med ljudmi, na družbo. Kar se je sodobnikom zdelo bolno modrovanje verskega zapisnikarja, se je s časom izkazalo za naravnost preroško napoved političnih zločinov 20. stoletja.

Poslušajmo v tej zvezi pričevanje očividca o nemški stvarnosti leta 1942:

»Ljudje, ki so stopali s tovornjakov, moški, ženske in otroci vseh starosti, so se morali na ukaz esesovca z bičem za pse

Boji se nadaljujejo

Boji med varnostnimi silami Namibije in pripadniki Ljudske organizacije jugozahodne Afrike »Swapo« so zahtevali smrt 42 gverilcev. Na osnovi resolucije 435 Združenih narodov bi moralo v tem predelu juga Afrike vladati premirje, vendar je stvarnost drugačna. Med boji, ki so se bili na ozemlju Angole, je padlo 36 gverilcev. Iz Luande, ki je glavno mesto Angole, prihaja sporočilo, da je za boje odgovorna vlada Južne Afrike. Ta pa zatrjuje, da so se njeni vojaki le branili pred napadi gverilcev.

Resolucija 435 Združenih narodov določa premirje po 23 letih vojne in hkrati predvideva vzpostavitev demokratičnega režima v Namibiji. Južnoafriški zunanji minister Botha je obtožil organizacijo »Swapo«, da je prekršila premirje, pri čemer je dal razumeti, da utegnejo vojaki Južne Afrike zavzeti enako stališče, se pravi, da bi v tem primeru tudi sami kršili sklenjeni sporazum.

WALESA SE POGOVARJA

Iz Varšave poročajo, da sta se ponovno srečala poljski notranji minister Kiščak in voditelj razpuščenega sindikata Solidarnost Walesa. Srečanje je bilo posvečeno rešitvi tistih spornih točk, ki ovirajo, da bi se uspešno zaključila pogajanja med vlado in opozicijo v državi. Solidarnost je namreč predlagala, da bi tudi na Poljskem uvedli nekakšno premično lestvico, ki bi omogočala prilagajanja plač dejanski inflaciji.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

ali konje v roki sleči do golega, ločiti čevlje od oblek in perila ter vse spraviti na odkazana mesta ... Slačili so se, ne da bi kaj rekli na glas ali jokali. Družine so si bile blizu, družinski člani so se poljubavali, se pozdravljali in čakali na znak drugega esesovca v bližini jame, ki je prav tako držal v roki bič ... Gledal sem družino, ki je imela kakih osem članov, moža in ženo kakih 50 let z otroki; eden je verjetno imel osem, drugi deset let ter dve hčeri, stari od 20 do 24 let«.

»Starejša gospa sneznobelih las je držala v naročju enoletnega otroka, mu je nekaj pela in ga ščegetala. Otrok je od veselja vreščal. Oče in mati sta ta prizor gledala s solzami v očeh. Oče je otroka prijel za roko in mu tiho govoril. Otročiček se je boril s solzami. Oče mu je s prstom kazal proti nebu, ga božal po glavi in se je zdelo, da mu nekaj razlaga. Tedaj je esesovec, ki je stal ob jami, dal ukaz svojemu tovarišu. Ta je zbral kakih 20 oseb in jim ukazal, naj se podajo za kup zemlje ... Sam sem šel za tisti kup in obstal pred velikansko jamo. Stlačeni mrličji so bili tako tesno drug ob drugem, da so se videle samo glave. Iz skoraj vsake glave je tekla kri na ramena. Del pobitih se je še gibal. Nekateri so gibali roko ali obračali glavo, ker so hoteli opozoriti, da so še živi«.

(Dalje)